

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

УПУТСТВО за лица која желе да поднесу представку Европском суду за људска права

I. коју врсту предмета суд може да разматра?

1. Европски суд за људска права је међународни суд који може да разматра притужбе појединаца који сматрају да су њихова права зајемчена Европском конвенцијом о људским правима повређена. Конвенција је међународни уговор, којим су се бројне европске државе обавезале да ће обезбедити **одређена основна људска права**. Права су зајемчена самом Конвенцијом, као и додатним протоколима уз њу - Првим, Четвртим, Шестим, Седмим, Дванаестим и Тринаестим – које су пак прихватиле само поједине државе. У прилогу ћете наћи текстове Конвенције и протокола, које би требало пажљиво прочитати.
2. Суду се можете се обратити ако сматрате да сте ви **лично и непосредно жртва** кршења једног или више загарантованих људских права од стране једне или више држава уговорница.
3. Европски суд се бави **искључиво** наводима о повредама једног или више **права зајемчених Европском конвенцијом о људским правима или протоколима уз њу**. Европски суд није апелациони суд у односу на националне судове, те не може укидати или преиначити њихове одлуке. Осим тога, Европски суд не може директно интервенисати у ваше име код органа поводом чијих поступака се жалите.
4. Суд може да разматра само притужбе против држава које су ратификовале Конвенцију или одређени протокол у питању и не може разматрати притужбе на догађаје који су се десили пре датума ратификације. Датуми ратификације, односно датуми ступања на снагу Конвенције и протокола за сваку од држава потписница појединачно, наведени су на крају овог документа.
5. Суду се можете жалити само поводом питања који су у надлежности јавних органи власти, односно за која они сnose одговорност (Парламент, државна управа, суд и слично). Суд се не може бавити притужбама против приватних лица или приватних организација.
6. У складу с чланом 35, став 1 Конвенције, Суд може разматрати представку тек након што су исцрпљени сви домаћи правни лекови и пре истека рока од шест месеци од доношења коначне одлуке у домаћем правном поретку. Суд неће моћи да разматра представку која не испуњава наведене услове прихватљивости.
7. Стога је неопходно да, пре него што се обратите Суду, исцрпите све домаће правне лекове, односно да прво покушате да добијете одлуку домаћих органа поводом предмета ваше притужбе, што укључује и обраћање највишој надлежној судској инстанци. Уколико то не учините, морате доказати да такви лекови не би били ефикасни за потребе вашег предмета.

8. Када користите одговарајуће правне лекове, **морате поштовати сва правила поступка пред домаћим органима**, укључујући и рокове. Уколико је ваша жалба пред националним судовима одбачена зато што сте је поднели неблаговремено, погрешном суду или нисте поштовали одговарајућу процедуру, Европски суд, у принципу, не би могао да се бави вашим предметом.

9. Међутим, нисте дужни да користите све правне лекове који постоје у националном правном систему, јер неке од њих Суд сматра неделотворним. Ако се, на пример, жалите на пресуду домаћег суда којом сте окривљени за чињење неког кривичног дела или се жалите на саму кривичну санкцију, није потребно да, након што сте прошли кроз стандардни жалбени поступак, подносите и предлог за понављање поступка, нити је неопходно коришћење вансудских правних лекова или подношење молбе за помиловање или амнестију. Молбе упућене Парламенту, председнику, Влади, представницима извршне власти или омбудсману, не сматрају се ефикасним правним лековима које треба да исцрпите да би се обратили Суду.

10. Коришћење горенаведених домаћих правних лекова (тачка 9) не утиче на заустављање рока од **шест месеци**. Рок од шест месеци се рачуна од датума када је коначна судска одлука донета у редовном поступку достављена вама или вашем адвокату, а не од датума када је евентуално одбијен ваш захтев за понављање поступка или ваша молба за амнестију или помиловање, те било која друга молба која не утиче на исход спора.

11. Протицање рока од шест месеци се, у принципу, зауставља када пошаљете ваш **први поднесак** у којем јасно наводите, макар у кратким цртама, предмет своје представке и своје притужбе, или пак када Суд прими комплетно испуњен образац представке. Слање захтева за добијање информација или службених образаца није довољно да би се зауставио рок од шест месеци.

12. Имајте у виду да **више од 90% представки које Суд разматра** буде проглашено неприхватљивим зато што не испуњавају један или више од горенаведених формалних услова.

II. како се можете обратити суду

13. **Службени језици** Суда су енглески и француски, али, ако је то лакше за вас, Секретаријату Суда се можете обратити на службеном језику сваке државе која је ратификовала Конвенцију. У почетној фази поступка, Суд вам може слати дописе на истом језику. Међутим, у каснијој фази поступка, у случају када Суд одлучи да затражи од Владе тужене државе да достави своја запажања поводом ваших притужби, Суд ће вам слати све дописе на енглеском или француском, а од вас или вашег заступника ће се такође, у принципу, очекивати да даља запажања подносите на једном од ова два службена језика.

14. Представка Суду се подноси искључиво поштом (никако, на пример, телефоном). Ако сте представку послали електронском поштом или факсом, морате је послати и редовном поштом. **Нема потребе да лично долазите у Стразбур ради усменог представљања случаја.**

15. Све поднеске који се односе на вашу притужбу можете слати на следећу адресу:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX

Молимо вас да поднеске или документе које шаљете Суду не коричите, не спајате лепљивом траком, или повезујете на било који сличан начин, већ само да странице означите одговарајућим редним бројевима.

16. По пријему вашег првог писма или попуњеног обрасца представке, Секретаријат Суда ће вас обавестити да је **ваш предмет регистрован (на додељени број се потом морате позивати у свим својим будућим обраћањима Суду)**, и доставити вам кодиране налепнице, које морате користити приликом слања сваког следећег поднеска Суду. Секретаријат Суда може затражити од вас да доставите додатне информације, документе или објашњења. Међутим, имајте у виду да Секретаријат Суда не може пружати податке о праву државе против које се жалите, нити може давати правне савете у вези с применом и тумачењем домаћег права.

17. У вашем је интересу да **на време** одговарате на сваки захтев Секретаријата Суда. Уколико не budete поштовали задате рокове или не budete одговарали на дописе, Суд може закључити да не желите да се ваш предмет даље разматра.

18. Ако сматрате да се ваше притужбе односе на неко од права зајемчених Конвенцијом или Протоколима уз њу, те да су задовољени сви горенаведени услови, **пажљиво и читко попуните образац представке и пошаљите га Секретаријату Суда, заједно са свим релевантним документима, у року од осам недеља од одговора Секретаријата Суда на ваше прво писмо.**

Ако комплетно попуњен образац представке не пошаљете у року од осам недеља, може се догодити да прекорачите горенаведени рок од шест месеци прописан чланом 35, ст. 1 Конвенције (видети тачке 6 и 10), јер ће се у овом случају датум када коначно пошаљете комплетно попуњен образац представке узети као релевантан за утврђивање да ли сте испоштовали или прекорачили тај рок од шест месеци, а не више онај датум када сте се први пут обратили Суду. Поред тога, уколико комплетно попуњен образац представке не пошаљете ни у року од шест месеци од одговора Секретаријата Суда на ваше прво писмо, сматраћемо да нисте заинтересовани за даље вођење поступка пред овим Судом и ваш предмет ће бити уништен.

19. Приликом попуњавања обрасца представке, потребно је да:

(а) јасно означите странке у поступку (одељак I обрасца представке); ако неколико особа подноси заједничку представку, свака од њих треба да попуни личне податке на посебном листу (или пак можете копирати другу страну обрасца представке у више примерака); ако сте именовали пуномоћника (иако се то не тражи од вас у почетној фази поступка), попуните посебан образац пуномоћја за сваког подносиоца представке.

(б) јасно и прецизно наведете чињенице поводом којих се жалите Суду (одељак II обрасца представке). Назначите тачне датуме и потрудите се да догађаје представите хронолошким редом. Уколико

се ваша притужба односи на различите проблеме (на пример, на различите судске поступке), сваки од њих опишите посебно;

(ц) објасните што прецизније због чега се тачно жалите Суду, односно представите ваше притужбе у вези с Конвенцијом (одељак III обрасца представке). Назначите на који се члан Конвенције позивате, која су права загарантована Европском конвенцијом о људским правима повређена у вашем случају и објасните на који то начин, односно зашто сматрате да чињенично стање наведено у одељку II обрасца представља повреду тих права;

(д) покажете, за сваку вашу притужбу посебно, да сте искористили све домаће делотворне правне лекове, те да сте представку поднели у року од шест месеци од доношења коначне одлуке у домаћем поступку (одељак IV обрасца представке);

(е) укратко наведете шта тачно желите постићи у поступку пред Судом (одељак V обрасца представке);

(ф) наведете да ли сте притужбе из представке поднели још неком међународном органу (одељак VI), те уколико јесте, доставите име тог органа, опишете ток поступка пред њим и садржину евентуално донетих одлука, као и да доставите све релевантне документе и одлуке које се односе на тај поступак;

(г) у одељку VII обрасца представке још једном набројите све пресуде и одлуке које спомињете у одељцима IV и VI, као и друге документе које желите да Суд узме у обзир као доказе приликом одлучивања (записнике са рочишта, изјаве сведока и друго), те доставите фотокопије свих тих одлука и докумената ако то већ нисте учинили. **Суд вам неће вратити те поднеске, па је у вашем интересу да пошаљете копије, а не оригинале.**

(х) потпишете заклетву, односно образац представке. Уколико заступник потпише образац, потребно је приложити и комплетно попуњен и потписан образац пуномоћја (уколико га нисте доставили Суду у вашем ранијем обраћању).

20. По правилу, сви подаци садржани у документима које подносите Секретаријату Суда доступни су јавности, укључујући информације о вама самима или о трећим лицима. Ови подаци се чак могу појавити и у бази података Суда (HUDOC) доступној на интернету, ако их Суд помиње у чињеничном стању које је припремљено када се предмет доставља Влади на изјашњавање, односно у одлуци о прихватљивости или пресуди Суда. Сходно томе, молимо вас да у представци изнесете само оне податке из вашег приватног живота или трећих лица, који су од суштинске важности за разумевање предмета. Уколико желите анонимност (да ваш идентитет не буде доступан јавности), потребно је да то и изричито нагласите, те пружите разлоге за одступање од горенаведеног правила о јавности и доступности података. Суд може одобрити **анонимност** у изузетним и оправданим случајевима.

21. У почетној фази поступка пред Судом није потребно именовати пуномоћника, нити је неопходно да пуномоћник буде адвокат. Уколико се за то ипак одлучите, потребно је **приложити комплетно попуњен и потписан образац пуномоћја**. Заступник или пуномоћник правног лица (компаније, удружења, и др), као и групе појединаца, мора приложити доказ да је овлаштен/а за заступање.

22. Суд не додељује **новчану помоћ на име трошкове адвокатских услуга** насталих услед попуњавања саме представке. У каснијем току поступка – након што Суд евентуално одлучи да достави ваш предмет туженој држави на изјашњавање – можете добити новчану помоћ, ако сами немате довољно средстава да платите трошкове адвокатских услуга и ако Суд сматра да је то неопходно за правилно вођење поступка.

23. Поступак пред Судом је **бесплатан**. С обзиром да се у почетној фази поступак одвија у писаној форми, нема сврхе да лично долазите у просторије Суда. Секретаријат Суда ће вас благовремено обавестити о свакој одлуци Суда.

Датуми ступања конвенције и протокола на снагу

(19/04/2010)

Државе	Конвенција CETS 005	Протокол бр. 1 CETS 009	Протокол бр. 4 CETS 046	Протокол бр. 6 CETS 114	Протокол бр. 7 CETS 117	Протокол бр. 12 CETS 177	Протокол бр. 13 CETS 187
Албанија	02/10/96	02/10/96	02/10/96	01/10/00	01/01/97	01/04/05	01/06/07
Андора	22/01/96	06/05/08	06/05/08	01/02/96	01/08/08	01/09/08	01/07/03
Јерменија	26/04/02	26/04/02	26/04/02	01/10/03	01/07/02	01/04/05	
Аустрија	03/09/58	03/09/58	18/09/69	01/03/85	01/11/88		01/05/04
Азербејџан	15/04/02	15/04/02	15/04/02	01/05/02	01/07/02		
Белгија	14/06/55	14/06/55	21/09/70	01/01/99			01/10/03
Босна и Херцеговина	12/07/02	12/07/02	12/07/02	01/08/02	01/10/02	01/04/05	01/11/03
Бугарска	07/09/92	07/09/92	04/11/00	01/10/99	01/02/01		01/07/03
Хрватска	05/11/97	05/11/97	05/11/97	01/12/97	01/02/98	01/04/05	01/07/03
Кипар	06/10/62	06/10/62	03/10/89	01/02/00	01/12/00	01/04/05	01/07/03
Чешка	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93		01/11/04
Данска	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88		01/07/03
Естонија	16/04/96	16/04/96	16/04/96	01/05/98	01/07/96		01/06/04
Финска	10/05/90	10/05/90	10/05/90	01/06/90	01/08/90	01/04/05	01/03/05
Француска	03/05/74	03/05/74	03/05/74	01/03/86	01/11/88		01/02/08
Грузија	20/05/99	07/06/02	13/04/00	01/05/00	01/07/00	01/04/05	01/09/03
Немачка	03/09/53	13/02/57	01/06/68	01/08/89			01/02/05
Грчка	28/11/74	28/11/74		01/10/98	01/11/88		01/06/05
Мађарска	05/11/92	05/11/92	05/11/92	01/12/92	01/02/93		01/11/03
Исланд	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/06/87	01/11/88		01/03/05
Ирска	03/09/53	18/05/54	29/10/68	01/07/94	01/11/01		01/07/03
Италија	26/10/55	26/10/55	27/05/82	01/01/89	01/02/92		01/07/09
Летонија	27/06/97	27/06/97	27/06/97	01/06/99	01/09/97		
Лихтенштајн	08/09/82	14/11/95	08/02/05	01/12/90	01/05/05		01/07/03
Литванија	20/06/95	24/05/96	20/06/95	01/08/99	01/09/95		01/05/04
Луксембург	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/07/89	01/07/06	01/07/06
Малта	23/01/67	23/01/67	05/06/02	01/04/91	01/04/03		01/07/03

Датуми ступања конвенције и протокола на снагу

(19/04/2010)

Државе	Конвенција CETS 005	Протокол бр. 1 CETS 009	Протокол бр. 4 CETS 046	Протокол бр. 6 CETS 114	Протокол бр. 7 CETS 117	Протокол бр. 12 CETS 177	Протокол бр. 13 CETS 187
Молдавија	12/09/97	12/09/97	12/09/97	01/10/97	01/12/97		01/02/07
Монако	30/11/05		30/11/05	01/12/05	01/02/06		01/03/06
Холандија	31/08/54	31/08/54	23/06/82	01/05/86		01/04/05	01/06/06
Норвешка	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/11/88	01/01/89		01/12/05
Пољска	19/01/93	10/10/94	10/10/94	01/11/00	01/03/03		
Португал	09/11/78	09/11/78	09/11/78	01/11/86	01/03/05		01/02/04
Румунија	20/06/94	20/06/94	20/06/94	01/07/94	01/09/94	01/11/06	01/08/03
Русија	05/05/98	05/05/98	05/05/98		01/08/98		
Сан Марино	22/03/89	22/03/89	22/03/89	01/04/89	01/06/89	01/04/05	01/08/03
Србија ⁴	03/03/04	03/03/04	03/03/04	01/04/04	01/06/04	01/04/05	01/07/04
Словачка	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93		01/12/05
Словенија	28/06/94	28/06/94	28/06/94	01/07/94	01/09/94		01/04/04
Црна Гора	06/06/06	06/06/06	06/06/06	06/06/06	06/06/06	06/06/06	06/06/06
Шпанија	04/10/79	27/11/90	16/09/09	01/03/85	01/12/09	01/06/08	01/04/10
Шведска	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88		01/08/03
Швајцарска	28/11/74			01/11/87	01/11/88		01/07/03
БЈР Македонија	10/04/97	10/04/97	10/04/97	01/05/97	01/07/97	01/04/05	01/11/04
Турска	18/05/54	18/05/54		01/12/03			
Украјина	11/09/97	11/09/97	11/09/97	01/05/00	01/12/97	01/07/06	01/07/03
Велика Британија	03/09/53	18/05/54		01/06/99			01/02/04

У извесном броју случајева, државе су поднеле одређене изјаве (декларације) или ставиле резерве које утичу на њихове обавезе по Конвенцији и протоколима уз њу. Комплетна листа се може наћи на електронској страници Суда, www.echr.coe.int, или се може добити од Секретаријата.

⁴ Напомена: Дана 3. јуна 2006. године, а с обзиром на проглашење независности Републике Црне Горе, Република Србија наследила је чланство у Савету Европе од државне заједнице Србија и Црна Гора, те преузела све постојеће обавезе као и дужности с тим у вези.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Резерве према члану 57 конвенције

Приликом депоновања ратификационог инструмента у складу са чланом 57 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, тадашња државна заједница Србија и Црна Гора* ставила је следеће резерве:

1. Одредбе члана 5 став 1 тачка (ц) и став 3 неће утицати на примену важећих правила о обавезном притвору. Ова резерва односи се на чл. 142 ст. 1 Законика о кривичном поступку (Службени лист СРЈ, бр. 70/2001, 68/2002) у Републици Србији, који предвиђа обавезан притвор у случају да постоји основана сумња да је лице извршило кривично дело за које је предвиђена казна затвора у трајању од 40 година (ова резерва је повучена 15. јула 2005. године).

2. Србија и Црна Гора изражава спремност да у потпуности јемчи права предвиђена члановима 5 и 6 Конвенције, с тим што одредбе члана 5 став 1 тачка (ц) и члана 6 став 1 и 3 неће утицати на примену чл. 75-321 Закона о прекршајима Републике Србије (Службени гласник Социјалистичке Републике Србије, бр. 44/89; Службени гласник Републике Србије, бр. 21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97, 36/98, 44/98, 65/01) те чл. 61-225 Закона о прекршајима Републике Црне Горе (Службени лист Републике Црне Горе, бр. 25/94, 29/94, 38/96, 48/99), који уређују поступак пред прекршајним органима.

3. Право на јавну расправу предвиђено чланом 6 став 1 Конвенције неће утицати на примену начела да судови у Србији, по правилу, не одржавају јавне расправе приликом одлучивања у управним споровима. Поменуто начело садржано је у чл. 32 Закона о управним споровима Републике Србије (Службени лист СРЈ, бр. 46/96).

4. Одредбе члана 13 неће се примењивати у погледу правних лекова који су у надлежности Суда Србије и Црне Горе, све док тај Суд не почне с радом, у складу са чл. 46-50 Уставне повеље (ова резерва је повучена 15. јула 2005. године).

Текст резерви других држава уговорница можете добити од Секретаријата Суда на енглеском и/или француском, те службеном језику (или језицима) дотичне државе уговорнице.